

Meddelelser fra

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg

(Dansk Plantepatologisk Selskab)

Nr. 5

Februar 1981

Nye Plantesygdomsnavne

Ved Dansk Plantepatologisk Selskabs generalforsamling i 1980 spurgte J. P. Skou, der er medarbejder ved NJF's fortegnelse over nordiske plantesygdomsnavne, om der ikke burde gives dansk navn til nogle af de sygdomme, hvor Norge og Sverige har udmærkede navne.

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg har ved sit møde den 30. januar 1981 gennemgået disse navne, der også er konfereret med A. Yde Andersen, og foreslår antagelse af nedenstående danske plantesygdomsnavne:

Botanisk navn	Dansk navn	Værtsplante	Bemærkninger
<u>Alternaria raphani</u> Groves & Skolko	radiseskulpesvamp	radise, ræddike	levkøjbladplet (e)
<u>Amylostereum laevigatum</u> (Fr.) Boid. (<u>Stereum l.</u> Fr.)	enebærlædersvamp	enebær, fyr	
<u>Apiognomonium alniella</u> (Karst.) Hohn. (<u>Gnomonia a.</u> Karst.)	ellestråleplet	el	
<u>Ascochyta humuli</u> Kab. & Bub.	lys humlebladplet	humle	
<u>Botrytis allii</u> Munn	løggråskimmel	løgarter	
<u>Botrytis byssoidea</u> J.C.Walker			
<u>Botrytis squamosa</u> J.C.Walker			
<u>Botrytis gladiolorum</u> Timmerm. (<u>Botryotinia draytonii</u> (Budd. & Wakef.) Seaver)	gladiolusgråskimmel	gladiolus	må ikke forveksles med gladiolusknoldbagersvamp
<u>Ceratocystis fimbriata</u> Ell. & Harst. f. sp. <u>platani</u> Wilson	platanvisnesyge	platan	
<u>Creolophus cirrhatus</u> (Pers. ex Fr.) Karst. (<u>Hydnum c.</u> Pers. ex Fr.)	børstepigsvamp	eg m.fl.	
<u>Cucurbitaria pithyophila</u> (Schm. & Kunze ex Fr.) Ces. & deN.	sort skorpesvamp	skovfyr, weym. fyr	

Botanisk navn	Dansk navn	Værtsplante	Bemærkninger
<u>Daedaleopsis confragosa</u> (Bolt. ex Fr.) Schroet. (<u>Daedalea c.</u> Bolt. ex Fr.)	teglfarvet labyrint-svamp	plurivor, løvtræ	
<u>Diaporthe aristata</u> (Fr.) Karst.	birkekraft	birk	
<u>Diatrype stigma</u> (Hoffm. ex Fr.) Fr.	sortskorpe	løvtræer	
<u>Dilophospora alopecuri</u> (Fr.) Fr.	dusksvamp	græsser	
<u>Entyloma dactylidis</u> (Pass.) Cif.	græsbladbrand	græsser	
<u>Euryachora rhytismoides</u> (J. Müll.) Ferd. & O. Rostr.	falsk rynkeplet	ahorn	
<u>Gloeosporidiella variabilis</u> (Laub.) Nannf. (<u>Drepanopeziza v.</u> E. Müll. Hütter & Schuepp)	fjeldribsskivesvamp	fjeldribs	parallel til ribsskivesvamp på alm. ribs
<u>Herpotrichia juniperi</u> (Duby) Petr. (<u>H. nigra</u> Hartig)	sort filtsvamp	enebær, fyr, gran	
<u>Lachnellula pini</u> (Brunch.) Dennis	nordlig fyrrekraft	fyr	
<u>Leucostoma niveum</u> (Pers. ex Fr.) Defago (<u>Valsa nivea</u> Pers. ex Fr.)	leucostoma-poppelkraft	poppel	vi har i forvejen hypoxylon-poppelkraft og septoria-poppelkraft, der er farlige skadegørere
<u>Mamiania fimbriata</u> (Pers.) Ces. & de N.	avnbøgsortnæb	avnbøg	
<u>Marssonina populi</u> (Lib.) Magn. (<u>Drepanopeziza populorum</u> (Desm.) Hohn.)	poppelskivesvamp	sortpoppel	
<u>Myriosclerotinia borealis</u> (Bub. & Vleug.) Kohn (<u>Sclerotinia borealis</u> Bub. & Vleug.)	græsknoldbægersvamp	græsser	
<u>Nectria coccinea</u> (Pers. ex S.F. Gray) Fr. (<u>Cylindrocarpon candidum</u> (Lk. ex S.F. Gray) Wr.)	falsk løvtrækraft		
<u>Phacidium infestans</u> Karst.	fyrresneskimmel	fyr	
<u>Phellinus nigricans</u> (Fr.) Karst. (<u>Polyporus nigricans</u> Fr.)	sort ildpore-svamp	el	
<u>Plowrightia virgultorum</u> (Fr.) Sacc.	sort birkepude	birk	

Botanisk navn	Dansk navn	Værtsplante	Bemærkninger
<u>Ramularia agrestis</u> Sacc.	stedmoderøjeplet	stedmoder- blomst	sml. violøjeplet, der forårsages af <u>Cercospora</u> <u>violae</u> Sacc.
<u>Septoria betulina</u> Pass.	septoria-bladplet	birk	
<u>Septoria humuli</u> West.	mørk humlebladplet	humle	
<u>Taphrina betulae</u> (Fckl.) Johans.	birkeblæresyge	birk	disse arter må ikke forveksles med dem, der danner heksekost men derimod jæv- føres med <u>Taphrina</u> <u>deformans</u> , der er skyld i fersken- blæresyge
<u>Taphrina coerulescens</u> (Desm. & Mont.) Tul.	egeblæresyge	eg	
<u>Taphrina ulmi</u> (Fckl.)Johans.	elmeblæresyge	elm	
<u>Ustilago striiformis</u> (West.) Niessl.	græsstängelbrand	græsser	

(e) = eksisterende navne.

Meldrøjeren

Den store danske ordbog anfører, delvis i modsætning til den gangse faglige (plantepatologiske) brug af ordet meldrøjer, følgende:

Mel-drøje, en. (ogs. -drøjer. Funke. (1801).II.494. VSO. MO. LandmB.I.594). fl. -r. (sv. mjöldryga, no. mjöldrygje; om 2. led se I. Drøje; egl.: hvad der foreger massen af melet; sml. sv. mjölöka i sa. bet. || formen -drøjer er (i hvert fald delvis) opr. fl.-formen || især landbr.; jf. -mand 2 samt Brandkorn, I. Drøje 3, Moderkorn) om de giftige, 1-3 cm. lange, sorte ell. blåsorte legemer, der forekommer i aks af rug og andre græsser, der er angrebet af melderøjesvamp; ogs. om selve denne svamp ell. den derved forårsagede sygdom (især i rug). J.Tusch.234. 343. sundt kalde vi (kornet), naar det er fuldt og ikke sammenskrumpet, hverken har Brand eller Rast eller Meeldrøje. Brændeviinsbr.134. MentzO.Pl.276. || hertil: Meldrøje-forgiftning (Panum.465), -sot (d. s. OLBang.T.211), -svamp (Sv svampen Claviceps Tul. (især C. purpurea), hvis sklerotie er melderøje. MentzO.Pl.276. Meldrøjer-: Kold Ro.Sporepl.180), -syge (d. s. s. -forgiftning. S&B. Sal.XII.611).

I overensstemmelse hermed anfører Retsskrivningsordbog (1966):

meldrøje no., -n, -r; meldrøjningsmiddel

I dansk plantepatologisk litteratur og i daglig mundtlig brug har formen meldrøjer, i flertal uændret meldrøjer, gammel borgerret. Jeg har fundet denne form brugt allerede hos Joh. Lange i hans oversættelse af

M.J. Schleiden: Plantefysiologi, der udkom i 1856 (se side 163), og Emil Rostrup følger, såvidt jeg har kunnet konstatere, konsekvent denne brug af ordet, f.eks. i Plantepatologi (1902). Her taler han om "den unge Meldrøjer" og "de paa Marken tilbageblevne Meldrøjer", o.s.v. En undtagelse fra denne sprogbrug findes i Ove Rostrups posthumt publicerede Bidrag til Danmarks Svampeflora (1935), hvor der står "Antal Frugtlegerer pr. Meldrøje".

Imidlertid bruger N. Fabritius Buchwald i sin oversættelse af Patrick Joly's Svampe formen meldrøjer, flertal meldrøjere. Denne flertalsform er i overensstemmelse med normal flertalsform i andre ord, der ender på -er som i skomager/e, løber/e, skrædder/e, skorstensfejer/e.

Efter en forespørgsel til Plantepatologisk Nomenklaturudvalg om, hvilken form man bør bruge, drøftedes dette i udvalgets møde den 30. januar 1981, og ved senere telefonisk forhandling.

Man enedes om, at den i faglitteraturen gennem de sidste ca. 125 år gængse brug af entalsformen fortsat bør foretrækkes, men med flertalsformen på -e, d.v.s.:

ental meldrøjer, flertal meldrøjere

Den oprindelige form er meldrøje, flertal meldrøjer og er ofte brugt i skønlitteraturen. Arne Hamburger (Dansk Sprognævns repræsentant i udvalget) ville foreslå Dansk Sprognævns arbejdsudvalg, at begge former bliver medtaget i næste udgave af Retskrivningsordbog.

Litteratur

Joly, Patrick (1973): Svampe. Dansk udgave ved N. Fabritius Buchwald. Wöldike. 256 s.

Ordbog over Det Danske Sprog (1932): Gyldendalske Boghandel - Nordisk Forlag, København. 13.bind - 1482 spalter.

Retskrivningsordbog (1966): Udgivet af Dansk Sprognavn. Ottende oplag.
299 s.

Rostrup, E. (1902): Plantepatologi. Hæandbog i læren om Plantesygdomme
for Landbrugere, Havebrugere og Skovbrugere. Det Nordiske Forlag.
Bogforlaget Ernst Bojesen. København. 640 s.

Rostrup, Ove (1935): Bidrag til Danmarks Svampeflora. Dansk Botanisk
Arkiv. Udgivet af Dansk Botanisk Forening. 74 s.

Schleiden, M.J. (1856): Plantefysiologi og Plantekulturens Theori.
P.G. Philipsens Forlag. København. 323 s.

Paul Neergaard

Redaktion: Paul Neergaard
Frøpatologisk Institut for Udviklingslandene
Ryvangs Allé 78, 2900 Hellerup
